

TERRI

Tarro; els d'Alfauir anomenen *Barranc del Tarro*, el que hi baixa venint d'allà, afl. del riu Vernissa (181. 19); altre barranc *del Tarro a Ador*. I en altres comarques valencianes: *la Foia 'l Tarro*, a la *Todolella*, que entra en te. d'Olocau per la *Torre Olán* (xxvii, 201. 22).

En altres punts trobem NLL provinents del plural o dual del mot àrab: Mas de *Tarró*, a les Coves de Vinromà (xxviii, 148, '50 × '15). Pla del *Terró*, en te. de Tibi (xxxv, 19.20). L'Alfàs de *Terró* i la *Sénia* (xxxv, 180.9,21). Tant poden sortir de la forma *ʃurur* que és el plural fort que *RMa* assigna a *ʃarr* 'cercle' (poc modificada per etim. pop. o infl. del singular), com d'un *ʃarrún*, que seria el plural vulgar, donada la tendència morisca a generalitzar els plurals regulars.

En fi, trobo *Tarēnes* com nom d'una pda. de l'accidentada Vall d'Ebo (xxxiv, 146.5) que deu venir del dual ar. *ʃarrājn* 'els dos rodals', 'les dues clotades'.

Renunciem, doncs, a la idea, que havia tingut en examen, d'explicar *Terrateig* per *dar at-tāg* a base de l'ar. *dār*; però *dār at-tāg* 'casa o caseriu' de la Corona, amb -r simple lligaria molt menys amb *Terrateig*, i la forma pron. *Tarrateig*, que encara es manté fidel a la a àrabiga de *ʃarr*, ben oberta entremig de *rr* i *ʃ*.

Terratge, V. T. (misc. ar.) *Terrats*, *Terrerola*, *Terrers*, *Terreta*, V. *Terra*

TERRI

Riu afl. de l'esq. del Ter, al qual desemboca, uns 10 k. al N. de Girona; format amb escorrims de l'Estany de Banyoles. D'aquí el determinatiu del nom dels mun. *Cornellà del Terri* i *St. Andreu del Terri*.

PRON.: *əl tēři*, oït a Sords, Sta. Llogaia i Medinyà (xliv, 153, 159, 166); «riu *tēři*» a Mata (xlv, 135). El lloc on es forma se'n diu «a *kənəlētə*» (Banyoles xlv, 139); i els rústics d'allà de moment en deien «el rec de les Espardenyes» (ibid., p. 138), però altres m'expliquen: «és l'ull del Terri» (ib., 138).

Notem que el nom és sempre «el Terri», amb article, mai sense: *Sant andréu del tēři* anotava a Girona Casac. 1920; i jo en l'enq. de 1964, a *Cornellà del Terri* (xliv, 154) a diferència, p. ex., de *Ter*, *Fluvià*, *Tec*, *Alguema* etc.; que en el vell ús tradicional es construïen sense article: «baixar a *Ter*, vora *Ter*»; i amb determinatiu: «*Vilallonga de Ter*, *Sarrià de Ter*, *Torroella de Fluvià*», *Arles de Tec*; i en canvi *Sant Andreu* i *Cornellà*, sempre «*del Terri*». «*Es-terri*» fou substituït per *el Terri* quan l'article antic *es* (IPSE) fou substituït per *el* en l'ús general (tal com *samuga* per la *Muga*). Anàlogament es diu sempre *Vilanova de la Muga*, *St. Llorenç de la Muga*, perquè ve de SAMBUCA (*sa-muga*). S'explica molt bé per l'origen etimològic, com sigui que la forma antiga, sencera, era *Esterri* o *Estèria*.

MENCIONS ANT. Carles el Calb confirma al mon. d'Amer dues «cellulae subjectae»: «altera sita super

fluvium *Sterriam*» (Villan., *Vi. Li. xiv*, 306); la resta del doc. es refereix a Colomers i al riu Ter (veg. aquest article); 860, altre doc. (reproduïts tots dos per *Cat. Car. II*, 12.17, 15.19, 19.3): «villa *Stus. Andreas* super fluvium *Sterriam*» (Monsalv. xi, 114, 116); 879: «--- Balneolas --- in caput *Sterriae* (MarcaH., c. 923); 880: de nou *Sterria* (fluvium) en docs. de 880 i 892 (Monsalv. xi, 133, 140); 1029: *Estèria* (*Cart. St. Cugat II*, p. 163); 1076: «la riera anomenada *Sterria*» (Botet, *BABL III*, 479); 1167: *Sterria*, doc. p. p. Botet també citant *Sangosta* (Caça?) (*BABL IV*, 188-9); 1188, butlla citant «Sancti Andree de *Sterria*» (Kehr, *Papsturk.*, 527); 1359: «Sent Andreu d'*Estèria*» (*CoDoACA XII*, 104). Cf. encara Monsalv. xvii, 282.

En aquestes cites es refereix al riu (explícitament, o indirectament). Però degué designar també un alou o altre paratge poblat; potser és això en el doc. de 1188, fins en els de 860 i 879. En tot cas «alodium de *Sterria* et omnia alodia que habere debet in comitatu Barcinonensi, Gerundensi ---», butlla per al mon. de St. Cugat del Vallès (*MarcaH.*, 1204.30). Almenys ha de referir-se a això un Pere de *Sterria* que figura en un doc. del bisbat de Girona, p. p. *Cartulari de Roca-rossa* (§ 6) any 1279, amb homes de Carmencó, relatiu a Tordera, Arbúcies, Montclús etc.

En total tenim constant la forma (*E*)*stèria* en tots els 12 documents antics. En la forma moderna s'ha perdut la -a, d'acord amb la pron. vulgar, que redueix a -i els finals -ia posttònics; fet avui típic de la zona pirinenca, des de Cerdanya a l'Emp. etc.; però abans certament molt més estès cap al Sud (se'n troba algun brot espars fins en el Penedès). La substitució de *estèria* per *el terri* queda ja explicada.

L'un fet i l'altre descarten ja tot intent de relacionar aquest nom amb altres noms de riu veïns, en particular, el *Ter* (< *TECÈRE* o -*ÈRU*) o el *Ser* (*CAESARIU*).

I ens posen a la vista un nom evidentment pre-romà, i de clara fesomia ibero-basca. Espècie gens rara en aquesta zona: *Bàsbara*, *Bescanó*, *Biert*, *Olot*, *Llorona*, -*aura/-aro* (*Ridaura*, *Vall d'Aro*); sense comptar el de molts hidrònims veïns de nissaga pre-romana, potser d'altra família: *Alguema*, *Llierca*, *Gàrrep*, *Llémena*, *Patrólec*, *Onyar* etc.

ETIM. També caldria aclarir els ulls per no donar un valor decisiu, a la quasi identitat amb el nom dels dos *Estèria* de l'Alt Pallars. Si aquests vénen de l'ib. EST(0)-ERRI 'el lloc de la closa, de la jaça'; ¿per què el del lloc present no podria ser el mateix, amb l'article basc -a (postposat sempre): EST-ERRI-A?

L'únic escrúpol que s'hi pot trobar és un nom d'aquest significat s'usés per designar un riu. Però és que sens dubte aquest riuet prengué nom d'un paratge de terres. Això sembla bastant clar que de fet és encara així en el doc. de 1279, més ambigu el 1188, i fins en els de 860, 879. Un paratge que quedaria bastant oblidat, per menys important. Bé podria ser el que ens anomenen (supra) *Canaleta* o *Ull del Terri*, al qual al·ludeix el diploma de 860. O seria un altre l'indret d'aigües avall; cf. també el cognom *Estèrriol*